

„ВИКИНГИТЕ ЗАД МАСКАТА НА КРЪВОЖАДНИ ВОИНИ”

Автор: Калина Хицова

В очите на останалите средновековни народи, викингите са известни с пиратските си набези, с опустошителните си нападения, избиването и отвличането на хора. Описвани са като алчни, жестоки, нечистоплътни. Но такива ли са всъщност? Ще разгледаме живота и ежедневието на викингите зад тази маска на кръвожадни воители.

Викингите имат богата митология, която е обвързана с астрономическите им представи. Могат да бъдат пуснати паралели между гръцкия пантеон. Трябва да се отбележи, че дори върховният им бог, Один, не олицетворява само войната, но и реда, мъдростта, богатството, т.е. наред с борбеността се ценят и други качества. През езическия период викингите кръщават децата си на загинали роднини или герои,

което е обвързано с вярването, че с това детето наследява и ценностите му. С приемането на християнството се проявява и религиозното схващане, че по този начин починалият ще се възроди и отново ще се присъедини към семейството си. Това говори за уважение и почит към рода.

Обществото се дели на класи: роби, свободни хора и каста, което означава, че има йерархия и установен ред. Освен това викингите са толерантен народ: отнасят се добре с робите си, няма религиозни сблъсъци поради различни вярвания, не критикуват хомосексуалността, стига все пак да се сключи дуполов брак, за да има потомство. Литературни податки, както и археологически разкопки свидетелстват за високия ръст на скандинавците. Средната им височина е малко по-ниска от днешната, като по-заможните хора са по-високи. Това означава, че са имали добри условия за живот. Храната им е разнообразна. Има две основни хранения дневно - сутрин и вечер. Включват различни видове месо, риби, плодове, зеленчуци, мляко, зърнени, варива, подправки, билки. Последните били използвани и заради лечебните си свойства. Други познати лечебни практики били обработването на рани, акушерството, има и лечебни божества.

Облеклата говори за практичност, но и вкус за изящество. Заедно с прикрепящите ги брошки и игли, както и накитите те говорят за статута

Реконструкция на викингска къща

на хората в зависимост от материалите, от които са направени, както и орнаментите, с които са украсени. Гробовете също носят сведения за загиналия и неговото положение или подвизи. Прическите също имат своите символики. Робите ходят късоподстригани. Мъжките прически имат много вариации, като стандартен тип прическа няма, но особено внимание се отделя на поддръжката на брадата, като някои мъже я изсветляват. Така се въвежда изрусяването на косите, тъй като русокосите жени са по-ценени. Девоичките носят косите си спуснати или на плитка, докато омъжените си връзват кок. Всичко това свидетелства, че викингите са обръщали внимание и отделяли средства за поддръжане на външния си вид. В ежедневието свободното време се прекарва в игри и забавления. Има *tafl*-игри („маса“) с различни фигури, правила и стратегии, от които произлизат в крайна сметка *Boardgames*, т.е. игри, които се играят на дъска, като шаха. Освен това играе на бакгамон и лисица-и-гъска. Кое то сочи, че викингите са обичали логическите задачи и мислене.

Северните народи се занимават със земеделие, занаятчийство и търговия. Познават и обработват различни материали като бронз, камък, дърво, стъкло, кехлибар, сребро, желязо, злато, рога от лос, което спомага както занаятчийството, така и търговията. Благодарение на далечната търговия се развива обширна търговска зона от Британските острови до Черноморския регион. Свързано с тези дълги пътувания е и корабостроенето, един от най-уважаваните занаяти. Основно корабите се делят на два вида- товарни и бойни. С течение на времето разликите между тях става все по-силно доловими.

Ето как при един по-внимателен поглед зад военните нападения и питарството в народа на викингите се забелязват някои качества и достойнства. Те явно ценят реда, трудолюбието, толерантността, уважават семейството, имат вкус към изящството и почитат интелекта.

Библиография:

1) „Кратка история на викингите“ от Джонатан Клемънтс. Книгата е издадена през 2009г. от ИК „Унискорп“, София, в превод на Илия Илиев. За настоящата курсова работа съм

използвала първа глава от книгата- „Песни за Валкюри- скандинавски митове и легенди“, от 27 до 65 страница.

В посочената глава се разглежда викингското наследство от саги, които разгръщат проблематиката за техните вярвания. Внимание се отделя на Снори Стурлусон (1179-1241), който пръв предава на устните традиции писмена форма, макар да ги е разработвал така, че да се харесат на масовата публика. Скандинавските митове носят сведения за астрономическите представи, но съществуват езикови влияния и вътрешни обръквания, така че е трудно да се анализират.

Скандинавското митично дърво има три корена- света на мъртвите, царството на ледените гиганги и света на боговете. Один

Гокцадският кораб, Норвегия

се смята за прародителя на всички богове от викингската епоха. Преди всичко той е богът на войната, но заедно с това- на реда, поезията, мъдростта, познанието и богатството. На юг за водещ бог се считал Воден, а по-рано, когато Один се намирал по-ниско в пантеона, когато най-могъщ бил богът на слънцето- Тюрц. Независимо кога и къде боговете били считани за върховни, те достигат до нас благодарение на европейските народи, които наричат на тях дните от седмицата: слънце- Sunday, луна- Monday, Тюр/Тюар- Tuesday, Воден- Wednesday, Тор- Thursday, Фрей/Фриг- Friday. Въпреки разнородните митически същества и богове, вярванията на викингите не се отличават съществено от религиите на другите езически народи. Разглеждат се същите въпроси за живота и смъртта, произхода и ролята на душата. До появата на християнството вярват в магическите практики, както другите европейски народи имат своите вещици и циганки. В християнското време боговете заемат второстепенно място и народите поставят силите им под съмнение. Схващането за Рагнарок, когато боговете ще се изправят срещу противоположностите си в смъртна битка, вероятно е повлияно апокалиптичната картина на християнската иконография.

2) „Скандинавската експанзия и Западът-края на VIII- 60-те години на Хв.“ от Лиляна

Симеонова. Книгата е издадена през 2008г. от ИК „Парадигма“. В подкрепа на тезата си към тази курсова работа ще използвам края на първа глава- Извори за градския живот и търговията в Западна Европа през т.нар. Викингска епоха (стр. 40-43), част от пета глава- „Търговия и градски живот в Северна Европа по време на скандинавската експанзия“ (стр. 163-185) и „Скандинавският принос в корабостроенето и корабоплаването- Х-ХІв.“ (стр.186-192), както и края на първа глава от втория раздел- „Викингите между средновековните стереотипи и действителността“ (стр. 248-250) Някои изследователи подкрепят тезата, че варварите подлагат градовете в Западна Европа на постоянни грабежи, отвличат и убиват хора, но при по-внимателен оглед на наличните сведения, се откриват свидетелства за приноса на варварите за възраждане градския живот и търговията на дълги разстояния. Археологически разкопки доказват, че по северните брегове на континента има градски центрове с развита търговия и занаяти. До 840г. скандинавската експанзия е по линия на търговските връзки и има мирен характер (после добива насилнически поради слабостта на съседите си, както и на собственото си управление). Началото на ІХв. бележи и разцвет на търговията в халифата. Хв. има преориентиране към Константинопол. Според някои учени (А. Луис) експанзията на варварите

Миниатюра на два различни вида викингски кораба. Военен и товарен

дори стимулира икономиката на държави като Англия, Германия, Ирландия, Рудия, вместо да я вкарва в депресия. Те всъщност спомагат формирането на една обширна търговска зона. Успоредно с това, дори градовете, нападнати от викинги, бележат развитие, като се усилва строителството, по-специално на укрепления и градски стени. Уличната мрежа между новите и старите поселения говорят за градска планировка. Най-ценната стока за варварите са робите, което отшумява с приемането на християнството. Други стоки са восък, скъпи кожи и предмети на лукса, което обяснява подема на занаятчийството и наличието на много работилници.

3) “The Viking World” („Светът на викингите“) от James Graham-Campbell. Книгата е издадена през 2001г. от frances lincoln ltd. Използвала съм материала, поместен в глава “Home Life” („Домашен живот“) на страници 113- 119, в частта “Clothing and Jewellery” („Облекло и бижута“).

Познанията за облеклото през викинговата ера се базират на три вида източници: съвременни репрезентации, литературни описания и архе-

Датски моряци, картина от средата на дванадесети век.

ологически свидетелства. Слаби страни: репрезентациите не дават сведения за детайлите в облеклото, а само за кройките на дрехите; литературните произведения датират от късното средновековие и не можем да сме сигурни дали не отразяват една съвременна мода, а не спомени от преди няколко поколения; археологическите сведения в тази насока са оскъдни, тъй като текстилът изгнива под земята и заключенията могат да се правят само от открити в гробищата фрагменти от брошки и други метални предмети.

Женската дреха се състои от дълга риза от вълна или лен с горна дреха и перелина. Дрехите се прикачват с брошки, които играят и ролята на украшения. Понякога между брошките има нанизана огърлица. Многообразието от орнаменти, наличието на скъпоценни камъни и самият метал на изработка сочат социалния статут на жената.

Друго урашение са обръчите за врат или ръка или пръстените. Те също са признак на богатство и се носели както от жените, така и от мъжете. Мъжкото облекло се състои от риза, пандалони и туника. Дрехите са тежки и се прикрепят с брошки и игли.

Робите се обличат по-просто. Вероятно по подобен маниер са се обличат и децата, но за тях има по-малко сведения.

За студено време има пригодени шапки и ръкавици. Обувните принадлежности са от козя и телешка кожа, завързана за глезена. Явно варварите са имат хигиенни навици, особено младите момчета, които целят успех сред момичетата. Събота е ден за баня.

4) “A History of the Vikings” („История на викингите“) от Gwyn Jones. Книгата е публикувана от Oxford University Press през 2001г. За тезата на настоящата курсова ще ми послужи Началото на трета глава “The Viking Movement Overseas” , “The Scandinavian Community, II: Aspects of Society” („Движението на викингите отвъд морето“, „Скандинавската общност, II: аспекти на общество“) на страници 145-152. Викингската общност следва модела на класово общество. Хората са разпределени в три класи: свободни, несвободни и управители. Робът може да е длъжник, осъден, потомък на роби, намерен по време на война, пиратство

или търговия. Третира се като по-високоседящ от кравата и коня. Има свидетелства за по-доброто положение на робите в Скандинавия, отколкото в източните средновековни страни. Следващото стъпало в йерарията е свободният човек. Той може да притежава земя, колиба, ферма. Общото помежду им са правата- да обработват земя, да правят и носят оръжие, да гласуват за избора на крал или смяна на религията, да посещават религиозни церемонии, да обработват дърво и метал. Над свободните мъже е кастата, атистокрацията. Към нея спадали семействата с богарства, титли и земи. От време на време се виждат самостоятелно ауторизирани владетели, които се изживяват като крале на дадени територии, но не може да мислим автоматично за върховен монарх.

5) “The Vikings” („Викингите”) от Kathryn Hinds. Книгата е публикувана от Marshall Cavendish през 1998г. За тезата съм съм използвала материала от втора глава, отнасява се до изкуството на викингите, A Vigorous Style на страници 30-33.

В откъса се разказва за викингските художници и занаятчии, познати като „ковачи”. Те странстват от село в село или са наемани на служба при някой крал или благородник. Творбите им имат убедителен и уникален стил. Фигурите са силно орнаментирани, залага се на контрастните и ярки цветове. От IXв. се развива склонност към изобразяване на чудовища, смесица между куче, котка, лъв, мечка, а до XIв. Вигурите се преформят до тънки като змии, преплетени една в друга.

Викингските ковачи познават разнородни материали: слонова кост, сребро, кехлибар, злато, бронз, но най-характерни за тях остават предметите, изработени от дърво и камък. Дървени има запазени малко до днес. Като пример може да се даде разкопан гроб при Осбърг и откритите вътре принадлежности. Колкото до каменните, каменни плочи се издигали на височина до 12 метра като паметник на смъртта. Изобразяват сцени, но рядко цял разказ като камъка, открит в Готланд.

Ковачите на оръжия и корабостроителите се считат за най-починатине занаятчии.

The Viking Answer Lady

Адрес: <http://vikinganswerlady.com/>

Език: английски

Ключови думи: Vikings, Viking Age, Medieval Scandinavia, Viking culture, medieval culture, Viking civilization, Viking Age civilization, Viking daily life

Насочен към: студенти, тъй като част от произведенията в библиографията са университетски издания и в началната страница има обръщение към учащите.

Тема: Викинги. Сайтът е определен за най-добър на тази тема за 2000г. от най-голямото британско он-лайн списание.

Съдържание: General Info (Основна информация); Daily Life (Всекидневен живот), Technology (Технология), Agriculture (Земеделие), Warfare (Военно дело), Art & Literature (Изкуство и литература), Myth & Religion (Митове и религия), Settlements (Селища).

Видове материали в сайта: В раздел Bibliographies са поместени използваните материали. В сайта са използвани специализирани авторски материали, изображения.

Бележки: За изготвяне на тезата си съм използвала материал, поместен с раздел Daily Life. Взех информация за външния им вид, игрите, с които са запълвали свободното си време, произхода на имената им, между- и еднополовите отношения, медицинските практики.